

Punkttaxering av våtmarksfåglar i Brannäs våtmark i Oxelösunds kommun under år 2012

Fågelföreningen Tärnan
Nyköping/Oxelösund
Jan Gustafsson

Oxelösunds kommun Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

*Vid parkeringen för våtmarken välkomnas man av en informationstavla.
Foto Jan Gustafsson*

Omslagsfoto, sid 1
Snatteränder.
Foto Thomas Larsson

Sammanfattning

Under år 2012 har det totala våtmarksfågelbeståndet punkttaxerats i Brannäs våtmark, i Oxelösunds kommun.

Ytan innehåller några olika naturbiotoper som vass/svärdslilja/kveldunsområden vilka dominerar kraftigt, främst kvaledunet och svärdsliljan, samt några mindre klarvattenytor.

Inom det inventerade området har 21 arter konstaterats ha revir, för några av dessa sträcker sig även reviret ut utanför det inventerade området, och en del arter har revirets huvudområde utanför det inventerade området och tangerar in i de inventerade ytorna.

Därutöver har ytterligare en art noterats som revirhävdande vid något tillfälle, men där man inte kunnat konstaterat permanent revir.

Området och dess kantzoner (Örsbaken borträknat) har även en del andra arter som använder området som enbart födosöksområde under häckningstid eller rastande. Det har då konstaterats ytterligare minst 89 arter av inventerare och andra fågelskådare som besökt området under inventeringsperioden.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att själva våtmarksdelen har ett tämligen fattigt fågelliv om man tittar på häckande arter/antal revir (om man jämför med andra våtmarker), orsakerna till detta är ju framförallt de stora sammanhängande vegetationsområdena. Framförallt att det är den rikliga mängden av kaveldun och svärdsliljor. Avsaknaden av mer och större klarvattenytor i vegetationsytorna begränsar fågellivet märkbart, likväl som mängden av kaveldun och svärdslilja. Fågellivet som finns av tättingar håller sig till områdena där vassen finns.

Själva storområdet kring våtmarken, tillsammans med våtmarken har däremot ett rikt fågelliv, då skogarna och zonerna mot våtmarken är variationrika. Det är därför viktigt att se till att våtmarken likväl som skogen och kantzonerna får en väl fungerande biologisk mångfald. (Om åtgärder i och omkring våtmarken se under rubrik Förslag till naturvårdsåtgärder).

Inledning

Fågelföreningen Tärnan Nyköping/Oxelösund har under år 2012 fått i uppdrag av Oxelösunds kommun att utföra en våtmarksfågelinventering av Brannäs våtmark. Uppdraget har utförts av Jan Gustafsson.

Syftet med inventeringen har varit att få underlag inom fågelbestånden. Oxelösunds kommun kommer med hjälp av inventeringen att ha material för att kunna säkerställa områdets karaktärer.

Vägbeskrivning

Vi utgår från motorvägen, väg 53, från Nyköping mot Oxelösund. Efter Stjärnholms kyrka kommer det strax en avfart till höger, skyltad bl.a. Petterslund. Sväng ner här och sedan direkt till vänster under motorvägen och sedan genast vänster igen. Tag sedan till höger vid skylten Vivesta och följ skyltningen mot Vivesta. Sväng vid skylten Våtmark åt höger på en grusväg och följ denna tills parkeringen för våtmarken dyker upp på höger sida. Parkera och vandra sedan på stigen som leder genom området.

Från Oxelösund på motorvägen svänger man av vid avfart Petterslund, sedan direkt till höger och sedan är det samma vägbeskrivning som Nyköpingsalternativet.

Första dammen, vid parkeringen, redan här ser man den stora igenväxtningen.

Foto Jan Gustafsson

Översiktskarta över inventeringsområdet

Brannäs våtmark med inventeringsområdet inringat med röd linje.

Inventeringsmetodik

Metoden för fågelinventeringen har varit punkttaxering med åtta fasta punkter inom hela det inventerade området. Området har besökts vid åtta tillfällen, samt ytterligare ett fotograferingsbesök, under perioden april - mitten av juni.

Uppgifter har även hämtats från Artportalen Svalan från andra rapporterade Tärnanmedlemmar.

Inventeringstillfällena har utförts vid olika tidpunkter på dygnet för att få bästa möjliga täckning av områdets olika fågelarter.

Rapportering har ägt rum inom ett syfte på Artportalen Svalan (Brannäs våtmark, punkttaxering 2012).

Områdespresentation

I inventeringsområdet finns några olika naturbiotoper. Nedan redovisas de olika områdena och vilken typ av biotop det är.

1. Klarvattenytor

Vid siffermarkeringarna är det större klarvattenytor.

2. Vass

Vid siffror är det lite större vasspartier, vilka i huvudsak är omslutna av biotop 3.

3. Kaveldun/Svärdsliljor

Den helt klart dominerande biotopen i våtmarken, omsluter alla andra biotoper.

*Gul svärdslilja.
Foto Jan Gustafsson*

Artredovisning (säkerställda revir, inom området)

På följande sidor redovisas de arter som konstaterats ha säkerställda revir inom det inventerade området. Antalet arter som har uppfyllt dessa krav är 21.

I bilagan så redovisas samtliga arter med säkerställt revir på separat artkarta.

Revirplats är markerad med X.

Knölsvan

Ett revir med ett häckande par i den näst yttersta dammen, paret kläckte fram åtta ungar. I andra halvan av juni begav sig hela familjen till dammen vid parkeringen.

Snatterand

Elva revir i området och alla dessa i anslutning till platser där det också finns klarvattenytor.

Kricka

Sju revir i området och alla dessa i anslutning till platser där det också finns klarvattenytor.

Gräsand

Åtta revir i området och alla dessa i anslutning till platser där det också finns klarvattenytor.

Skedand

Ett revir i första dammen och även med denna art i anslutning till klarvattenyta.

Vigg

Ett par, eller rättare sagt en hona som uppvaktades av åtta hanar, häckade i näst yttersta dammen och fick här fram minst tre ungar. Även här är klarvattenytan avgörande.

Knipa

Två revir, men sannolikt häckade bara ett av paren och då i en av högstubbarna i den näst yttersta dammen. Hålet ligger ca 8 m upp och uthackat av en spillkråka en gång i tiden.

Storskrake

Ett revir i den första dammen.

Vattenrall

Fyra revir utspridda i våtmarken, kan mycket väl finnas fler revir.

Rörhöna

Ett revir i första dammen, indikationer finns på eventuellt ytterligare ett revir i första dammen, och kan mycket väl finnas fler revir i hela våtmarken då det är en svårinventerad art.

Trana

Ett revir i våtmarken.

*Högstubben med knipans bohål.
Foto Jan Gustafsson*

*Gärdsmyg.
Foto Thomas Larsson*

Enkelbeckasin

Tre revir noterade, kan finnas ytterligare något revir.

Morkulla

Två revir i området.

Skogssnäppa

Fyra revir av denna vadarfågel som häckar i skogen i bl.a. gamla trastbon.

Kattuggla

Ett revir i området kring den f.d. Vätmarksskojans plats.

Sädesärla

Tre revir i området, möjligen finns ytterligare något revir.

Gärdsmyg

Två revir i kantzonen till våtmarken. Var tidigare en karaktärsart i våtmarken men de kalla, långa och snörika vintrarna 2009-2010 och 2010-2011 decimerade betsädden totalt då denna art övervintrar i våtmarken med stora antal.

Näktergal

Ett revir i utkanten av våtmarken i riktning mot Brannäs gård.

Sävsångare

Fyra revir, två i första dammen och två i den yttre delen av den näst sista dammen.

Sävsångare.
Foto Thomas Larsson

Rörsångare

Hela 24 revir, och då den helt klart mest individrika våtmarksarten i området. Alla reviren i vasspartierna, inga revir kunde noteras i partierna med kaveldun och svärdsilja.

Sävspurv

Den näst talrikaste revirarten i området. Alla reviren i vasspartierna, inga revir kunde noteras i partierna med kaveldun och svärdsilja.

Artredovisning (födosöksrevir, rastande)

Nedan redovisas de arter som noterats ha födosöksrevir under häckningstid inom området som berörs av våtmarken, samt arter som noterats som rastande. Antalet arter som har uppfyllt dessa krav är 90 utöver de 21 som noterats med revir, denna summa inkluderar även den art som noterats med kriterium för revir men ej uppfyllt det för att ett säkerställt revir skall noteras.

Av dessa är 13 arter inom rödlistan, dessa arter markeras med röd färg och med rödlistestatus inom parantesen.

Noterade arter, grågås, vitkindad gås, bläsand, **salskrake (NT)**, fasan, smådopping, storskarv, gråhäger, **bivräk (VU)**, **havsörn (NT)**, brun kärrhök, duvhök, sparvhök, ormvräk, fiskgjuse, tornfalk, lärkfalk, sothöna, dvärgbeckasin, **drillsnäppa (NT)**, skrattnås, fiskmås, **gråtrut (NT)**, havstrut, skogsduva, ringduva, gök, spurvuggla, **lappuggla (NT)**, **jorduggla ((NT)**, **tornseglare (NT)**, **göktyta (NT)**, gröngöling, spillkråka, större hackspett, **mindre hackspett (NT)**, trädlärka, **sånglärka (NT)**, **backsvala (NT)**, ladusvala, hussvala, trädpiplärka, ängspiplärka, gulärta, järnsparv, rödhake, rödstjärt, buskskvätta, stenskvätta, koltrast, björktrast, taltrast, rödvingetrast, dubbeltrast, kärrensångare, härrensångare, ärtsångare, törnsångare, trädgårdssångare, svarthätta, grönsångare, gransångare, lövsångare, kungsfågel, grå flugsnappare, svartvit flugsnappare, stjärtmes, entita, tallita, tofsmes, svartmes, blåmes, talgoxe, nötväcka, trädkrypare, törnskata, varfågel, nöt-

skrika, skata, kaja, kråka, korp, stare, bofink, grönfink, steglits, grönsiska, mindre korsnäbb, **rosenfink (VU)** och gulsparv.

Förslag på några olika naturvårdsåtgärder för att främst förbättra för fågellivet.

Nedan kommer några förslag till åtgärder inom och i utkanterna av det inventerade området för att förbättra fågellivet. Dessa synpunkter är endast från inventeraren.

1. Öppna upp till mer klarvattenytor och skapa flera små öar i dessa ytor, vilket gör att häckningsmöjligheterna för fåglar ökar. Man får också då ett mer strömmande vattenflöde i dammarna vilket reducerar igenväxningens hastighet i en damm. Alltså reducera i ytorna med kaveldun och svärdsilja, och spara områden där vasspartierna är.
2. Kantzonernas buskvegetation sparas i större utsträckning, man tar bara bort dessa där de utgör ett hinder för vattnets framkomlighet. Man sparar främst denna vegetation på södersidor av vattenytor, vilket gör området mer biologiskt attraktivt för vattenorganismer, samt att igenväxningen i vattnet då hämmas.
- 3: Placera ut lite grus och stenmaterial (större stenar) i kanalen vilket gör den mer attraktiv, med omväxland lungt och lite strömmande vatten.
4. Friställ, skapa större livsutrymme, för flertalet av de stora ekar som finns i området.
5. Utsättning av knip- och storskraksholkar.
6. När buskröjning äger rum att detta sker under icke häckningstid.
7. Resterna av buskröjningsmaterialet lägges ut i högar ute i våtmarken.

Förslag på några olika tillgänglighets befrämjandet åtgärder inom området.

Nedan kommer några förslag till åtgärder inom och i utkanterna av det inventerade området. Dessa synpunkter är endast från inventeraren.

1. När buskröjning ägt rum att detta material samlas ihop och inte ligger kvar utmed/på vandringsleden.
2. Halkskydd sätts upp i trappen upp till fågeltornet.
3. Skyltning från motorvägen till våtmarken.

*Fågeltornet längst ut i våtmarken.
Foto Jan Gustafsson*

Bilden ovan, utsikt över havet från fågeltornet.

Bilden nedan, utsikt över den yttersta lilla dammen, och den näst sista dammen i högerkant och bland de lägre buskagen från fågeltornet.

Foto Jan Gustafsson

Lite historik

Våtmarken anlades 1993 och under resten av 1990-talet fick våtmarken ett väldigt rikt fågelliv. Under 2000-talet har området succesivt försämrats för fågellivet, vilket alltid äger rum i alla anlagda våtmarker. genom åren har två undersökningar angående naturen gjorts i området, den senaste av Calluna AB (2005) pekar på ett rikt fågelliv. Tyvärr visar den på vissa brister i redovisningen av fågelarter i själva våtmarken, då man redovisar även arter som setts i havet (Örsbaken) eller enbart har passerat området som sträckande. Däremot i Callunas sammanfattningar visar på god insyn hur fågelarter påverkas av olika åtgärder i området.

I Artportalen Svalan kan man hämta fram uppgifter om vilka fågelarter som setts i området, söker man på lokalen Brannäs våtmark, som inkluderar områdena runt våtmarken (och även Oxelösundsdelens av Örsbaken) får man fram att det setts över 220 arter i området.

Går man sedan tillbaka i tiden till innan våtmarken anlades, 60- och 70-talet och tidigare fanns här inägor som det fanns spelande orrar på.

Brannäshalvön hyser också en rik förekomst av fjärilar, såväl dag- som nattfjärilar.

Foto Jan Gustafsson

Tack till

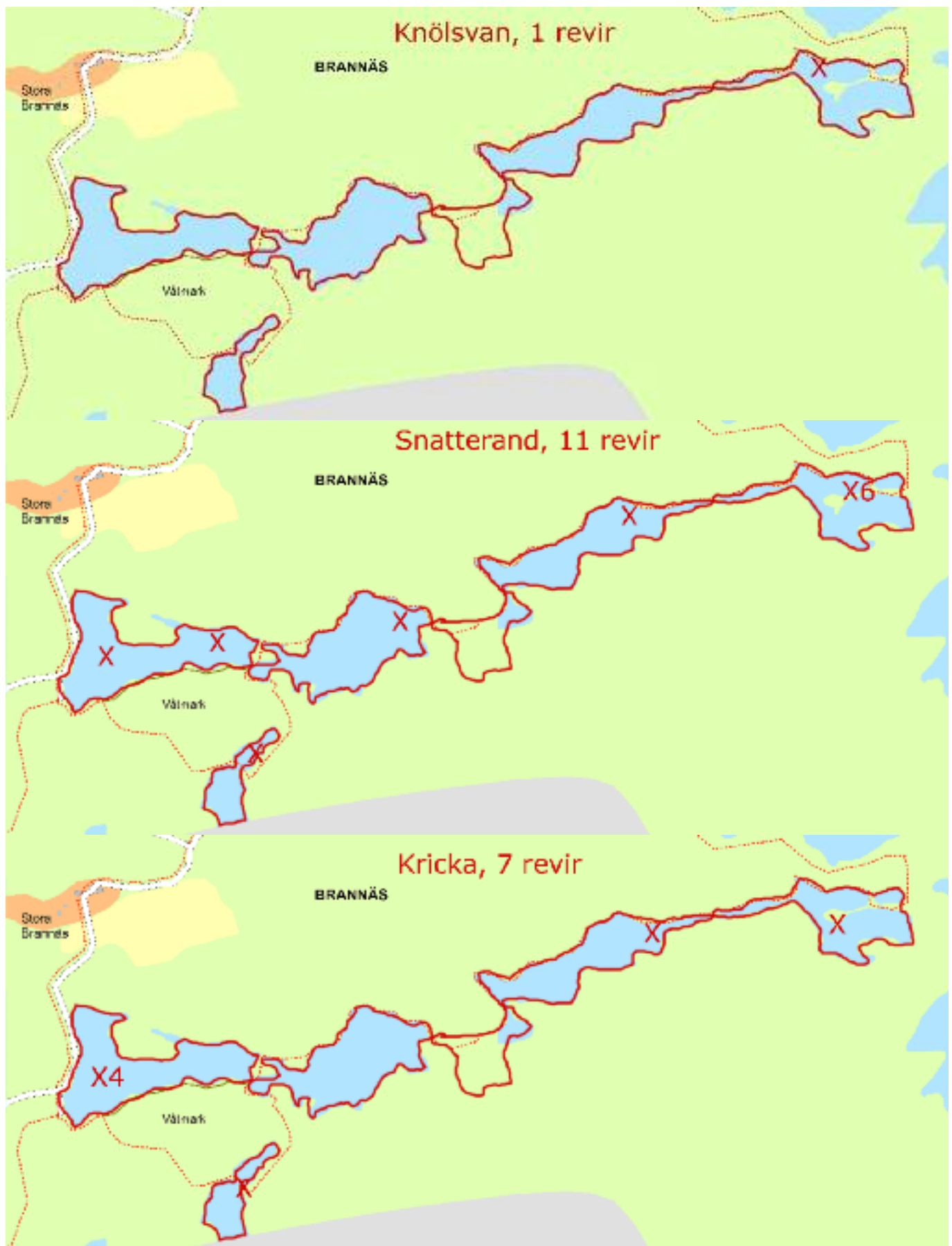
Ett stort tack till alla Tärnanmedlemmar och andra som bidragit med muntliga rapporter/och inskrivande uppgifter i Artportalen Svalan. Utan dessa hade aldrig denna inventering blivit så komplett.

Ett stort tack till Thomas Larsson för bidrag med fågelbilder till denna sammanställning.

Bilaga 1.

På följande sidor presenteras artkartor för de arter som har säkerställt revir inom inventeringsområdet.

Revirets placering är utmärkt med X.

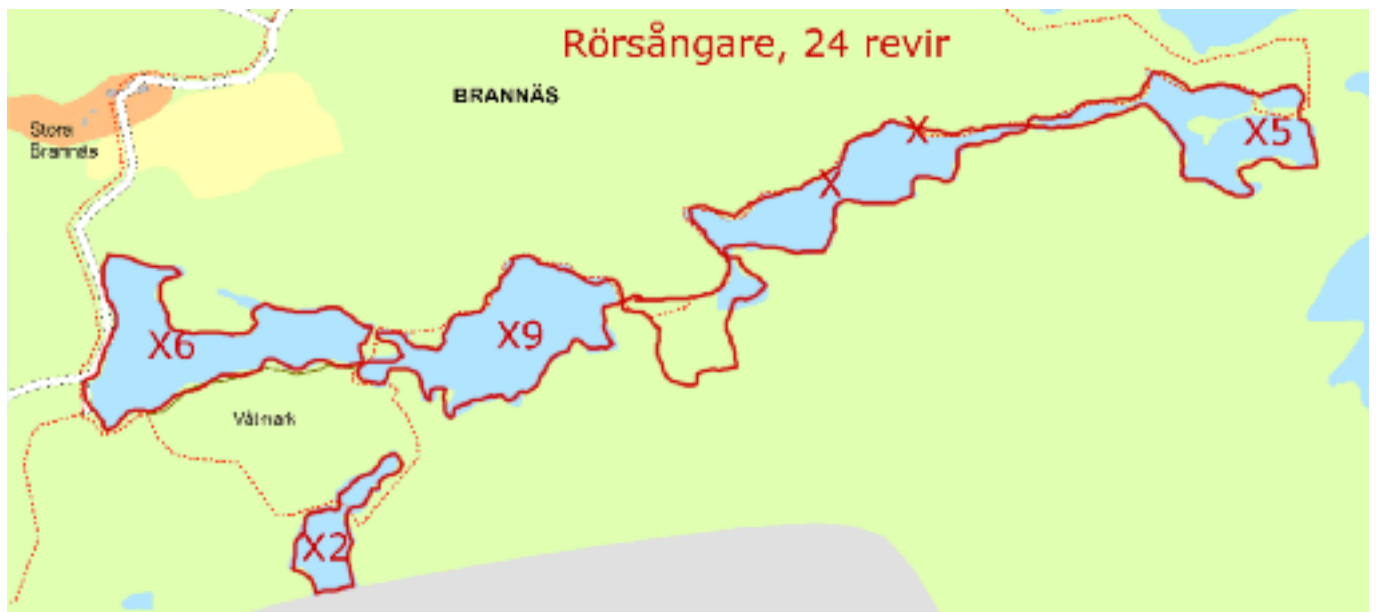

Fågelföreningen Tärnan
Nyköping/Oxelösund

Sammanställningen utförd i juni 2012 av Jan Gustafsson.